

DE VUURTORENS VAN OOSTENDE

door M. MAES

Reeds in de vroegste tijden hadden de zeevaarders nood aan oriëntatiepunten wanneer zij 's nachts langs de kust voeren of een haven wilden aandoen.

Daarom brandde men hier en daar houtvuren op de stranden.

Later werden deze vervangen door op een duintop geplaatste masten waaraan olielampen hingen. De vissers noemden deze bakens « vierboeten ». Op de toppen van de staketsels te Oostende stonden er omstreeks 1860 nog langs weerskanten vijf « vierboeten », om de haveningang aan te duiden.

De eerste Vuurtoren :

Deze werd opgericht in 1771 aan de westkant van de haven op een vooruitspringend gedeelte van de wallen - waar zich thans het Monument der Zeelieden bevindt.

« Den koophandel in deze Haven dagelyks aengroeyende, en de Zeevaerd zeer vermeerderende, ondervond men dat, by gebrek van noodige Lichten zommige Schepen de Kust waeren missende en voor-by zeylden. Om zulks te voorkomen en tot veyligheyd van de Zee-lieden, wierd'er aen Haere Majesteyt eene Vertoonning gedaen, om eenen Vuer-thoren te mogen opregten, waer op 's nagts de noodige Vueren van Aerde-koolen als een zeker Kust-teken zouden aangesteken worden, en tot welkers onderhoud ider inkomende Schip zekere Schatting per last zoude betaelen ; welke Vertoonning door Haere Majesteyt goedgekeurd zynde, wierd'er geduerende dit jaer door Haere Beveelen begonst en op geregt, eenen steenen Pilaer, op de wyze der Toskaensche Bouw-kunde, geplaest in het Buyten-bolwerk ten Westen d'Haven, onder de bestiering van den Heer De Wez, Bouwmeester van Zyne Koninglyke Hoogheyd tot Brussel, die dit werk t'eenmael ondernomen had voor eene somme van tien duyzend Guldens wisselgeld, daer onder begrepen het steenen Huyzeken voor den Waeker, welke Penningen de Staeten van Vlaenderen aan de Stad verschoten hebbend zonder Intrest, mits de zelve by Payementen op te leggen uyt den overschot van het Inkomen der Vuergelden. » (1)

J. BOWENS, *Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde Zee-stad Oostende*, Brugge 1792, dl. 2, p. 145.

Het vuur werd voor het eerst ontstoken in de nacht van 15 oktober 1772. Tegelijkertijd werd ook de eerste loodsboot in dienst gesteld, om gedurende zowel dag als nacht, de schepen de haven in te loodsen.

Het vuur met kolen op de vuurtoren werd op 17 september 1776 vervangen door « reverbeers », daar de wind soms het vuur uitblies en de gloeiende kolen uit de roosters waaiden.

Deze spiegelantaars, die op olie werkten, voldeden na een tijdje echter ook niet meer, daar de spiegels, door inwerking van de zeelucht, gingen verweren.

Tenslotte werden de lenzen gebruikt van de franse natuurkundige Fresnel, lenzen die trouwens naar hem genoemd werden.

In 1845 werd er rond de voet van de vuurtoren, een houten paviljoen gebouwd, de « Cercle du Phare », als danszaal, spijskuis en leeszaal gebruikt. Deze instelling kende een werkelijk sukses tot de opkomst van het eerste Kursaal, raakte dan in verval en werd in 1877 afgebroken.

Bij het verhogen van de zeedijk in 1873, werd de voet van de toren gedeeltelijk bedolven.

Deze eerste vuurtoren brandde voor het laatst in de nacht van 31 december 1860. In de volksmond werd hij « de vlaggestok » genoemd om de grote vlag die er bij dag steeds op wapperde. De Oostendenaars gebruiken nog steeds die benaming om het stukje zeedijk te bepalen waar deze toren stond.

De toren verdween uit het stadsbeeld in 1944, toen de duitse bezetter hem deed afbreken. Thans verrijst op dezelfde plaats het Monument der Zeelieden.

De tweede Vuurtoren

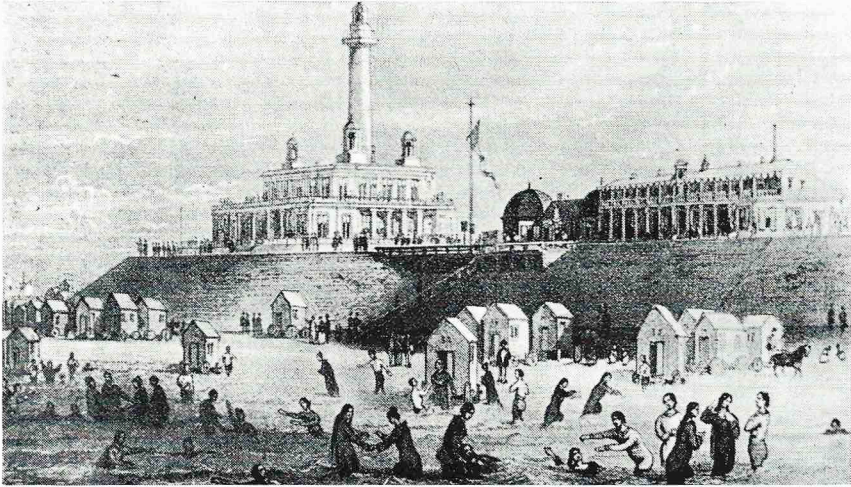
Het licht van de eerste vuurtoren was op zeker ogenblik praktisch onzichtbaar vanuit het westen, daar de gebouwen die op de zeedijk verrezen, in de weg stonden. Daarom werd er in 1839 een vuurbaken in werking gesteld, aan de Oostzijde van de havengeul.

Deze werd vervangen door een nieuwe vuurtoren in de duinen, eveneens aan de Oostzijde (de huidige plaats). De werken duurden twee jaar, van 1858 tot 1860 en vergden 245.000 fr.

Het licht, dat zich 57 m boven het hoogwaterpeil bevond, werd voor het eerst ontstoken in de nacht van 31 december 1860 op 1 jan. 1861. Het bestond uit vier wieken, gevoed door petroleum. Het gemiddeld verbruik per nacht beliep 10 liter. De zichtbaarheid ervan was ongeveer 15 mijl. Onder het licht hadden de drie wachters hun kamer. Het platform, dat toegankelijk was voor het publiek, kon bereikt worden langs een trap van 273 treden.

Gedurende de eerste wereldoorlog gebruikte de duitse bezetter de toren als uitkijkpost.

Aangaande de vernietiging van de toren schijnen er verschillende versies te bestaan. Zekere bronnen spreken van 7 september 1915, andere van

1847 - De eerste vuurtoren met de « Cercle du Phare ». Rechts het « Pavillon Royal »

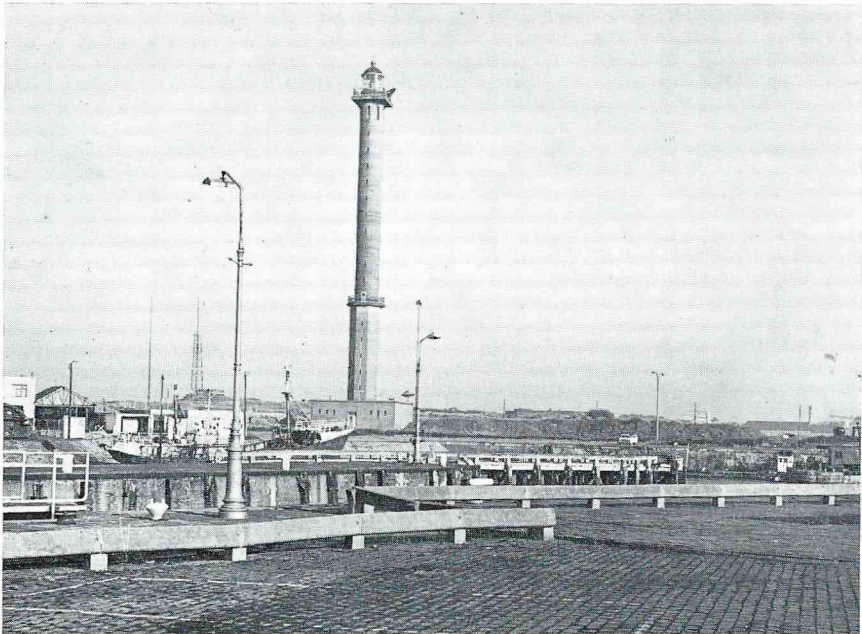
De eerste vuurtoren na de afbraak van de Cercle du Phare. De oorsprong van de naam « de vlaggestok » is hier duidelijk. De toren diende van 1772 tot 1860 en werd in 1944 afgebroken. In de achtergrond ziet men reeds de tweede vuurtoren.

De tweede vuurtoren op de huidige plaats. Hij deed dienst van 1861 tot de vernietiging in 1915.

De derde vuurtoren - steeds op dezelfde plaats. Opggericht in 1924, lieten de wegtrekkende bezetters hem springen in 1944.

De huidige vuurtoren van Oostende, de « Lange Nelle », sinds 1 november 1949 in werking.

1917, sommigen houden het bij een beschieting door engelse schepen, die de toren zouden geraakt hebben, andere beweren bij hoog en bij laag dat de Duitsers hem zelf lieten springen. In ieder geval was de vuurtoren op het einde van de oorlog verwoest.

De derde Vuurtoren

Na de eerste oorlog werd de oude vuurtoren (de « vlaggestok ») voorlopig terug in dienst genomen. Dit tot in 1920. Dan werd er een voorlopige houten konstruktie opgericht op de Halve Maan. Deze diende tot 1926. De nieuwe vuurtoren werd opgericht in 1924, was 65 m. hoog en bevatte een wenteltrap van 295 treden. Het licht bestond uit een stelsel van zes optische panelen die in beweging werden gebracht door een elektrische motor van 1/4 HP.

De lamp zelf had een sterkte van 4800 kaars. Door optische versterking werd een straal gevormd van 500.000 kaars. Deze versterkingsoptiek bestond uit een 500tal geslepen prisma's en kostte evenveel als de toren zelf, nl. 500.000 fr. Het lenzenstel woog twee ton en draaide op 300 kg kwik. Het lichaam van de toren werd in witte en rode banden geschilderd, wat de vissers plagend deed zeggen dat hij zijn « badkostuumpje » aanhad. Bij de Duitse inval kreeg de vuurtorenwachter op 18 mei 1940 bevel de apparaten te vernielen teneinde deze niet in de handen van de vijand te laten vallen.

Gedurende de bezetting schilderde men de toren in geel en groen als camouflage. Alvorens zich terug te trekken lieten de Duitsers de toren springen (3 september 1944).

De vierde Vuurtoren

In juli 1945 werd reeds een ijzeren mast opgericht, 31 m. hoog, ter vervanging van de vernielde toren.

Het licht werd er op 11 mei 1946 op geplaatst en was tot 11 mijl zichtbaar.

In 1947 werd met de bouw van de nieuwe, huidige vuurtoren begonnen, 65 m. hoog, met een trap van 324 treden. De lenzen kwamen uit Parijs. De nieuwe « Lange Nelle » werkte voor het eerst op 1 november 1949. Het ontsteken en doven van het licht gebeurt thans automatisch. De nieuwe installatie is eveneens voorzien van een noodverlichting op gas welke automatisch in werking treedt bij het uitvallen van elektriciteit (wat gebeurde bij de overstroming in 1953). Moest de elektrische lamp defekt raken dan komt, eveneens automatisch, een reservelamp op dezelfde plaats. Gedurende de dag wordt het lenzenstelsel afgedekt door een gordijn. Inderdaad, de teruggekaatste zonnestrallen zouden door het sterke lenzenstel zodanig gebundeld worden dat zij brand zouden kunnen veroorzaken op de plaats waar de stralenbundel terecht komt.

Geraadpleegde werken

E. VLIÉTINCK, *Het oude Oostende en zijne Driejarige Belegering (1601-1604)*, Oostende, 1897.

E. BOCHART, *Dictionnaire Historique*, Brussel, 1861.

Dagblad « *Het Volk* », dd. 25 september 1959, p. 11.

J. BOWENS, *Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde Zee-stad Oostende*, Brugge, 1792.